

MÅNDAGEN I SJUNDE VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Jak 3:13-18** (*Visheten från ovan är ren*)

När Jakob här skriver om "vishet" menar han samma gåvor från den helige Ande som Paulus nämner i Gal 5:22-23. Detta avsnitt kommer direkt efter förmaningarna om *tungans synder*. Inte utan skäl! V. 13 kan översättas som retorisk fråga: *Vem av er är vis och förståndig?* Man kan tänka sig en konstpaus där aposteln ser ut över sina unga lärjungar. Den ene efter den andre räcker upp handen, redo att presentera sin vishet. Vilka av dem tänker sig för, och vilka pratar bara för att prata? *Dårens tanke styrs av tungan, den vises tunga tyglas av tanken*, säger Jesus Syrak (Syr 21:26). Den helige Franciskus av Assisi lär ha uppmanat sina lärjungar att alltid förkunna evangeliet – "om nödvändigt också med ord". Han förstod Jakob!

Evangelium: **Mark 9:14-29** (*Jag tror, hjälp min otro*)

Från det gudomliga ljuset på Förklaringsberget går vi nu med Jesus ner till denna världs elände. Detta liknar onekligen ett epileptiskt anfall, men Markus poäng är att Satan ligger bakom (alltså *mer* än ett medicinskt problem). Dialogen i v. 20-24 liksom Jesu ord till demonen är endast bevarade hos Markus som är mer dramatisk än Matteus och Lukas. *Förtvivlad aggressivitet* präglar scenen – djävulen har orsakat mer än fysisk sjukdom: ett helt klimat av hopplöshet. Brist på tro öppnar själens port på vid gavel för alla djävlar. Jesus irriteras av allt tvivel: hur oändligt ensam han måste ha känt sig. V. 29 tyder på att han brukade ge sina lärjungar en särskild exorcismundervisning som betonade andlig förberedelse i bön (och troligen fasta). Markus visar (som så ofta) att det är TRON som är central, inte "teknik". Den ofullkomliga men ärliga tron som pappan uppvisar räcker för att få Jesus att agera. *Jag tror. Hjälp min otro!* (v. 24) – vilken uppriktig bön! Vi behöver be den om och om igen. Att vi önskar större tro visar att vi redan har den, och upptäcker det när man börjar be. Vi behöver inte spektakulära scenarier för att inse att djävulen plågar oss – ofta nog blir vi "stumma" (jfr v. 17) och "livlösa" (jfr v.26) av frestelser, oro och förvirring. Men Jesus är aldrig långt borta.

Sannerligen, om ni har tro så stor som ett senapskorn kan ni säga till det här berget: Flytta dig dit bort, och det kommer att flytta sig. (Matt 17:20)

TISDAGEN I SJUNDE VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Jak 4:1-10** (*Ni ber men får ingenting, därför att ni ber illa*)

Jakobs brev innehåller sannolikt många direkta citat av Jesus. En fornkyrklig legend säger att han liknade Herren till det yttre – det gör han verkligen också i sina ord (jfr exempelvis v. 4 med Matt 6:24; Joh 15:19; 17:14)!

Jakobs ord att vi ber illa avser inte att lansera en ny ”teknik” så att vi ska få vad vi vill ha (som orden ”i Jesu namn” för att det ska ”funka bättre”). Grundfrågan är våra avsikter. Ber vi för att samverka med Guds vilja eller för att spänna Gud som en häst för vår egen vagn? Vi undrar varför Gud inte ger oss vad vi vil ha men undrar inte vad Gud vill. Vi lyssnar inte. De väldiga dinosaurierna hade små hjärnor. Vi har enorm mun och små öron.

Evangelium: **Mark 9:30-37** (*Om någon vill vara den främste måste han bli allas tjänare*)

För andra gången vill Jesus förbereda sina vänner på det ofattbara: att Gud ska överlämna honom till att lida, dö och sedan uppstå. Det är så viktigt att Jesus avbryter allt annat för att i lugn och ro kunna förklara det. Han möter ingen förståelse. De skrämde lärjungarna stirrar på Mästaren och får inte fram ett ord. Det är för dem skandalöst – absolut otänkbart att Gud skulle tillåta något sådant! Men tanken på Jesu möjliga död väcker givetvis frågan om vem som då tar över (v. 34). Exemplet med tjänaren och barnet som förebilder i att vara främst – och t.o.m. som representanter för Messias själv – är paradoxalt. Det gör tydligen inget intryck: inga kommentarer, inga frågor. Vår Herre är på väg att bli föraktad och förintad för vår skull. Ingen fattar något. Vilken ensamhet!

Vem är störst, den som ligger till bords eller den som betjänar honom? (Joh 22:27)

ONSDAGEN 18 maj:

S:T ERIK, KONUNG OCH MARTYR, SVERIGES SKYDDSPATRON, fest

Denna grönskande dag firar vi sankt ERIK, Sveriges helgonkung, dödad i strid mot danska soldater efter att ha deltagit i mässan idag år 1160. Legenden säger att den fromme kungen vägrade avbryta gudstjänsten fast fienderna var nära. Sedan var allt för sent. De ”slog honom till jorden, högg och stack honom sår på sår ... och avhögg till sist vanvördeligen hans vörnadsvärda huvud.” När man 1940 öppnade det vackra 34 kilos förgyllda relikskrinet av silver, som finns i Uppsala domkyrka längst fram till vänster i ett sidokapell, bekräftades berättelsen: lårben och skenben hade märken efter olika skarpa vapen, och en halskota hade drabbats av ett våldsamt svärdshugg. 2014-16 undersöktes skelettet åter. De skador som finns på skelettet stöder helt den delen av legenden. Hela 11 olika skador som uppstått i samband med döden har dokumenterats, en stickskada högt upp på kraniet, övriga skador på

framförallt nederdelen av kroppen är orsakade av vapen med vass egg, som svärd eller yxor. Det konstaterades att hugget mot halsen hade kommit framifrån vilket indikerar att Erik dog i strid (det var ingen avrättning). Ca 35 år gammal var han, frisk och vältränad – inte vem som helst på slagfältet! Man kunde även visa att hans föda till stor del bestod av fisk – motsvarade kyrkans fromma sed (fisk åt man på fastedagar i stället för kött).

Vårt lands nationalhelgon på medeltiden beskrevs med sin tids riddarideal: Erik ska ha fört korståg i Finland med sin vän, den helige biskopen Henrik av Uppsala, ha fullbordat domkyrkan i Uppsala, ha levt asketiskt (t.ex. badat kallt, även vintertid, för att dämpa sina begär), mirakel ska ha skett vid hans grav. Samtida källor saknas dock. Erik helgonförklarades aldrig i Rom, bara lokalt, vilket är otypiskt för heliga kungar. Med honom fick det kristna nationsbygget i Sverige en symbolfigur. Även om Eriksdagen i vår tid inte är nationaldag med pompa och ståt, så står den kvar som en ständig påminnelse om den tro vår kultur vilar på. Huvudstadens vapen visar sedan 1300-talet ett krönt S:t Erikshuvud i guld på blått fält. Vi påträffar det på allt från soptunnor till kommunskyltar, och han är även skyddshelgon för vår katolska domkyrka. Den helige påven Johannes Paulus II knäböjde 9 juni 1989, tillsammans med Svenska kyrkans ärkebiskop, respektfullt inför kung Eriks skrin och hedrade så i världskyrkans namn den helige mannen och hans land, vårt Sverige.

Dagens första läsning för oss till **det himmelska Jerusalem**, målet för all vår strävan och strid här på jorden. Där nämnas jordens heliga *kungar* (Upp 21:24) – varav Erik var en – som ska tåga dit in med det bästa deras kultur har frambragt när den nya himlen och den nya jorden blir verklighet. Även evangeliet handlar om kungar – hårda och stolta sådana – men Jesus betonar att kungavärdigheten ska ges åt alla, d.v.s. åt sådana som har *stannat kvar hos mig under mina prövningar* (Luk 22:28) – en sådan lärjunge var Erik också!

Särskilda läsningar denna dag: Upp 21:2,22-27 samt Luk 22:24-30

TORSDAGEN 19 maj

VÅR HERRE JESUS KRISTUS, DEN EVIGE ÖVERSTEPRÄSTEN, fest

I det gamla Israel var det (sedan kung Davids och Salomos dagar) sed att översteprästen skulle härstamma från den trogne översteprästen *Sadok* (se Hes 44:15-16) för att vara legitim. Senare bröts linjen – år 175 f. Kr. – i samband med den brutala anti-judiska regimen, när den syriske kungen Antiokus IV Epifanes härskade över Gudsfolket: en viss Jason mutade till sig ämbetet och därefter insattes en ovärdig person vid namn Menelaos av syrierna (2 Mack, kap. 4). Från och med då var översteprästämbetet en pjäs i det politiska spelet, vilket var chockerande för den

fromma judiska allmänheten. Från början av Herodes den stores regeringstid (ca 37 f. Kr) till Jerusalems förstörelse (70 e.Kr.) fanns inte mindre än 28 överstepräster, men bara tre var av översteprästerlig ätt. När Jesus var ung (år 15-18 e.Kr.) avlöste tre kandidater snabbt varandra, och folk visste att ämbetet i princip var till salu. Förtroendet för den religiösa ledningen var i botten.

Den avgörande politiska faktorn i dödsdomen mot Jesus var förmodligen att han genom att göra anspråk på att vara Guds Son, den utlovade *Människosonen* från himlen (Dan 7:13-14), ställde sig över översteprästens auktoritet (Mark 14:61-64), en respektlöshet mot den högsta myndigheten som lärjungarna sedan kopierade (Apg 4:5-20, 5:27-33; se även Apg 23:1-5, där översteprästen tydligt var okänd för Paulus). Kvällen innan sin död – skärtorsdagen – instiftade Jesus i egen auktoritet en ny förbundsoffermåltid (eukaristin/mässan) som för all framtid skulle göra offerhandlingarna i templet överflödiga. Jesus fick betala med sitt liv för alla sina provokativa handlingar. Men uppståndelsen på påskens morgon gav tron på Jesus rätt: *Just den där dömd brottslingen är ingen brottsling, han är den verkliga förmedlaren mellan Gud och människor, Gud har nämligen trotsat Stora rådets dom och uppväckt honom.* Brevet till hebréerna i Nya Testamentet är ett enda långt jubeltal över **den av människor avvisade, men av Gud insatte Översteprästen för alla tider: Jesus, vår Herre.** I Uppenbarelseboken sist i Bibeln stärks den gamle aposteln Johannes – den siste överlevande av apostlarna – när han i en vision får se sin ungdoms mästare i himlen, strålande och i översteprästerliga kläder (Upp 1:13). Glädjen över denna triumf firar vi i dag: Jesus, vår Herre och Frälsare, är vår förmedlare i himlen, en överstepräst vi kan lita på! (Hebr 7:26).

Den som idag är präst i kyrkan handlar *in persona Christi Capitis*, d.v.s. han agerar med den fullmakt som Kristus, kyrkans huvud, har (*Katolska kyrkans katekes*, nr 1548-1549). Vi ska därför bemöta våra präster med vördnad. Vi är skyldiga dem tacksamhet för allt de tar på sig för kyrkans skull, allt de avstår ifrån för vår skull. De har fått mycket anförtrott – av dem ska Gud därför kräva sträng räkningskap. Deras ämbete kan bli till stor välsignelse – eller till stor olycka för människor, om de missbrukar sin position. Därför ska vi inte bara tacka Gud för våra herdar utan även be för dem.

Dagens första läsning (Jes 6:1-4, 8) betonar Jesajas kallelse mitt i Guds tempel till att bli *Guds språkrör* – en del av varje prästs identitet. Väljer man den alternativa läsningen (Hebr 2:10-18) ser man syftet med denna uppgift: *att befria alla dem som genom sin fruktan för döden varit slavar hela sitt liv* (v.15). Evangelieläsningen (Joh 17:1-2, 9, 14-26) är tagen ur Jesu innerliga förbön för kyrkan, sina lärjungar. Där träder särskilt *bönen om de kristnas enhet* fram (v. 20-23). Prästen är *enhetens tjänare* – kyrkans väl beror på att han bemästrar denna uppgift!

Särskilda läsningar i dag: Jes 6:1-4, 8 alt. Hebr 2:10-18 samt Joh 17:1-2, 9, 14-26.

FREDAGEN I SJUNDE VECKAN "UNDER ÅRET"

Jak 5:9-12 (*Domaren står utanför dörren*)

Vissa människor *har* rätt, kan *svära på* att de har rätt, och kan inte vänta med att också *få* rätt. *Domaren står utanför dörren*, säger Jakob (v. 9) – ja, de skulle vilja riva upp dörren, dra in honom och anklaga alla som inte *ger* dem rätt. Men domaren därute står bunden, full av blod och med törnekrona på – han är själv dömd. Han fick tåla oskyldigt lidande, som Job. Han är *rik på medlidande och barmhärtighet* (v. 11). Håll tyst! Den som har rätt, får rätt, när den dagen är inne. Ta profeterna till föredöme i att lida och visa tålamod (v. 10).

Evangelium: **Mark 10:1-12** (*Vad Gud har fogat samman får människan inte skilja åt*)

Vi har religiösa lagar för äktenskap, därför att denna unika relation har *religiös mening*. Den handlar om att uppfylla Skaparens syfte. De två blir ett, inte bara för att de själva vill det, utan för att Gud vill det (v. 9). Äktenskapet ska ses som en permanent *uppgift och anordning* från Gud. Fariseerna vill locka Jesus att motsäga Moses lag. De får istället en utläggning av 5 Mos 24:1-4, som avslöjar *deras hårda hjärta*. De vill kunna göra sig av med hustrur som de inte finner behag i (judiska kvinnor kunde inte skilja sig – v. 12 torde syfta på romersk-grekiska kvinnor i Markus miljö). Jesu totalförbud mot skilsmässa gick emot dåtidens praxis. Hans klara utsaga här (jfr 1 Kor 7:10-11) innebär att det s.k. undantagsfallet i Matt 5:32 (otukt) maximalt kan ge anledning till *separation*. Det s.k. "paulinska privilegiet" i 1 Kor 7:12-16 handlar om fall då den ena parten vill bli kristen och den andra (som förblir icke-kristen) därför inte vill fortsätta samlivet, eller inte vill leva i frid utan att smäda Guds namn. Då tillåter katolska kyrkan att den som döps gifter sig med en annan. Kyrkans domstol kan även *ogiltigförklara* många kristna äktenskap när de ingåtts på fel grund ("de var från början inga riktiga äktenskap", se *Katolska kyrkans katekes*, nr 1629, jfr även 1614–1616; 1626; 1628). Detta är rätt så ofta räddningen för katoliker vars äktenskap kraschat eller blivit outhärdliga.

Fariseerna gillrar kanske också en *politisk* fälla. Jesus tillhörde Herodes område (Galileen). Fromma judar förargades över alla skilsmässor i hans familj. Ta bort ordet "man" i v. 2 och skriv "Herodes" i stället – då handlar frågan om att få Jesus fälld liksom Johannes Döparen fälldes (jfr Mark 6:17f), nämligen som regimkritiker.

Förslag till fredagsoffer: be en rosenkrans för äktenskap jag känner som är i kris

LÖRDAGEN I SJUNDE VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Jak 5:13-20** (*Den rättfärdiges bön har kraft*)

Jesus sände ut sina lärjungar för att predika, och de smorde också många sjuka med olja (Mark 6:13). Den högtidliga smörjelsen som kyrkans *presbyter* (= "äldsta", jfr vårt ord "präst") ger oss inför döden, inför en svår operation eller allvarlig sjukdom är samma sak som den liturgiska handling Jakob vittnar om i v. 14-15. **De sjukas smörjelse** utförs "i Herrens namn", på Jesu uppdrag. Jesus gav apostlarna uppdraget att bota sjuka (t.ex. Luk 10:9). När förknippade Jesus *botandet* med *syndaförlåtelsen* (v.15)? Kanske när han efter påsken undervisade apostlarna (Apg 1:3). Eftersom denna yttre smörjelse har en inre verkan som bara Gud kan utföra (förlåtelse av synd) är den ett **sakrament** (se *Katolska kyrkans katekes*, nr 1499-1532).

Evangelium: **Mark 10:13-16** (*Den som inte tar emot riket som ett barn kommer aldrig dit in*)

Vår tid – och inte minst vår svenska kultur – har en romantisk syn på barn som "äkta" och "ursprungliga", deras behov bör vara i centrum och vi känner att vi egentligen borde vara som de, bevara "barnasinet", känna "barnet inom oss" o.s.v. Så tänkte man inte i antikens värld. Där var barn människor helt enkelt, fast mindre, okunnigare och utan makt. Som religiösa aktörer var de tämligen ointressanta. De var tysta, uppmärksamma och rädda i vuxnas sällskap, redo att omgående hjälpa till. Fick de något tackade och bugade de med vördnad – lite som tiggare med tomma händer, beroende av andra. Så ska vi ta emot Gudsriket, säger Jesus. Det är sådana människor Gud vill välkomna. Det handlar om att ta emot *Guds förkärlek för de små och betydelselösa*. Det kan man bara när man insett att man faktiskt är en sådan.

En helt annan sak är att Jesu attityd mot barnen bekräftar att de är **fullt lika mycket människor som de vuxna**. På den punkten var Jesu uppträdande ovanligt. Därför växte *barndopet* i fornkyrkan fram som något självklart. Petrus ord angav vägen: *mig har Gud visat att man inte skall betrakta någon människa som ohelig eller oren* (Apg 10:28). Den helige biskopen Cyprianus av Karthago skrev ca år 250 e.Kr. om barndopet: *Så lite som Gud har anseende till personen, så har han det till åldern*.

"(De) skall alla känna mig, från den minste till den störste, säger Herren" (Jer 31:34).